



IFLA Committee on Copyright and Other Legal Matters (CLM)

Materiały dodatkowe w sprawie Public Lending Right*

Kwiecień 2005

Uwagi:

- Materiał niniejszy powinien być czytany w połączeniu ze *Stanowiskiem IFLA w sprawie Public Lending Right* <http://www.ifla.org/III/clm/pl/PublicLendingRigh.htm>.
- W poniższym dokumencie *autor* oznacza twórcę dzieła chronionego prawem autorskim

Czym jest Public Lending Right

Public Lending Right (PLR) w wielu krajach w ogóle nie występuje a w występujących różni się w formach i zastosowaniach. Terminem tym określa się dwa odrębne zjawiska.

Czym jest Public Lending Right?

Public Lending Right (PLR) w wielu krajach zupełnie nie istnieje a w istniejących jest w różny sposób realizowane. Termin ten stosuje się do dwóch odrębnych pojęć:

1. W ścisłym znaczeniu prawnym, PLR może być jednym z praw autorskich – jednym z ograniczonych, monopolistycznych praw przyznanych właścicielowi copyright dla chronionej publikacji. Zapewnia właścicielowi prawo do autoryzowania lub zakazania wypożyczeń publicznych dzieła chronionego w jego formie materialnej* po tym, jak dzieło zostało wprowadzone do obrotu publicznego. Autoryzacja wypożyczeń publicznych może odbyć się w formie przydzielenia licencji, lub wypłaty tantiem autorom poprzez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.
2. Według drugiej koncepcji PLR ujmuje się czasami jako „prawo do wynagrodzenia”, które jest prawem autora (niekoniecznie właściciela praw autorskich do otrzymania pieniężnego zadośćuczynienia za publiczne wypożyczanie jego lub jej dzieł. Tam, gdzie kraje zdecydowały się na wprowadzenie prawa do wynagrodzenia, musiały ustalić swoje własne kryteria doboru i oceny, które w niektórych (lecz nie wszystkich) przypadkach polegają na realizacji pewnych celów kulturalnych. W niektórych krajach, prawo do wynagrodzenia egzystuje w systemie prawnym jako alternatywa dla PLR (rozumianego tak, jak to opisano w powyższym punkcie 1) i wtedy jest traktowane jako związane z prawem autorskim. W innych, prawo do wynagrodzenia jest uważane za całkowicie odrębne od prawa wnagrodzenia

wynikającego z prawa autorskiego. W obu przypadkach wynagrodzenie dla autorów nie jest uważane za wypłatę tantiem wynikających z prawa autorskiego.

*(Public lending nie jest aktem wydobycia informacji jak z bazy danych, lub ich powtórnego wykorzystania. Odnosi się jedynie do *materialnej* postaci dzieła.)

Początki PLR

Żądanie przyznania PLR wywodzi się z wieku dziewiętnastego, a zrodziło się w wyniku postulatów autorów literatury pięknej wierzących, że tracą zysk w wyniku dostępności ich książek w przeżywającej wtedy rozkwit, sieci bibliotek publicznych. We wrześniu 1883 r. na zebraniu Generalnego Stowarzyszenia Pisarzy Niemieckich w Darmstadt została przyjęta rezolucja żądająca wynagrodzenia za wypożyczenie książek przez „księgarnie - wypożyczalnie”. W 1917 r. Thit Jensen, znany duński autor, w mowie wygłoszonej podczas pierwszej dorocznej konferencji Duńskiego Stowarzyszenia Bibliotekarskiego oficjalnie zażądał wynagrodzenia dla autorów za wypożyczenie ich dzieł przez biblioteki publiczne. Biblioteki i wydawcy sprzeciwili się temu pomysłowi a debata, czy bezpłatne wypożyczenie w bibliotece szkodzi, czy sprzyja interesom autorów trwała aż do wprowadzenia w 1946 r. w Danii systemu PLR. Idea ta zyskała popularność wśród autorów europejskich i światowych, co doprowadziło do wprowadzenia PLR w innych krajach.

Istniejące systemy PLR zapewniają autorom wsparcie socjalne i ekonomiczne oraz uważane są za sposób stymulowania wzrostu i rozwoju kultury rodzimej. Autorzy zazwyczaj entuzjastycznie popierają PLR, widząc w nim konieczny i długo spóźniony publiczny wyraz uznania dla ich sztuki i wkładu w kulturę narodową. Wielu autorów, nawet (z kilkoma wyjątkami) sławnych, nie zarabia zbyt wiele na swych utworach i szanse utrzymania się z własnej twórczości nie są wielkie. „Świadczenia socjalne” zawarte w wielu narodowych systemach PLR są uważane za „koło ratunkowe” i dla wielu autorów stanowią znaczne źródło przychodu.

Relacje między autorami a bibliotekami publicznymi.

Dla autora, główną motywacją do stworzenia dzieła, zwłaszcza, jeśli jest ono tworem jego, lub jej, intelektu, jest chęć zakomunikowania czegoś innym ludziom. Jak dotąd, biblioteki publiczne robią wiele dla promowania wśród swych użytkowników różnego rodzaju dzieł i utrzymują wizerunek autora w sferze zainteresowania opinii publicznej długo po tym, jak jego dzieła przestają być dostępne w obiegu komercyjnym. W rzeczy samej, często przywoływane twierdzenie, że sprzedaż dzieł danego autora cierpi w skutek pojawienia się ich w bibliotece jest błędne. Biblioteki są poważnymi nabywcami dzieł, materiałów także głównymi nabywcami materiałów informacyjnych i encyklopedycznych, zarówno w formie tradycyjnej jak i cyfrowej, a użytkownicy bibliotek często właśnie tu po raz pierwszy stykają się z dziełami danego autora, co może prowadzić do późniejszego ich zakupu. Biblioteki również umożliwiają ludziom (w tym autorom) podejmowanie nauki i badań, gdyż zachowują od zniszczenia materiały starsze tak, by były dostępne dla publiczności.

Zatem wielu autorów odnosi, inne niż natychmiastowa wypłata tantiem, korzyści z tego, iż użytkownicy mają darmowy dostęp do ich dzieł w bibliotekach publicznych. Bibliotekarze oraz autorzy są naturalnymi sprzymierzeńcami, szukającymi sposobów na promowanie twórczych dzieł i wiedzy w nich zawartych i często współpracują ze sobą w różnych działaniach, takich jak kółka czytelnicze, odczyty, wystawy sztuki, pokazy filmów,

przedstawienia muzyczne i teatralne. Międzynarodowy Dzień Książki UNESCO jest tylko jednym z przykładów wartościowej pracy, jaką wspólnie wykonują biblioteki, wydawcy i autorzy.

Międzynarodowe ramy prawne dla „użyczenia” i „najmu”

Traktaty i konwencje

Uwaga: W obecnym stanie prawnym „użyczenie”, to czynność niezwiązana z osiągnięciem zysku a „najem” to czynność komercyjna dokonywana dla osiągnięcia zysku, tak więc „prawo użyczenia” (lending right) różni się od „prawa najmu” (rental right) i nie należy ich mylić.

„Prawo najmu” (rental right) wprowadzono w 1994 r w Porozumieniu TRIPS w Sprawie Handlowych Aspektów Praw Własności Intelektualnej, a następnie w traktacie WIPO o prawie autorskim (WIPO Copyright Treaty) 1996 (art. 7 w odniesieniu do komercyjnego wypożyczenia dla publiczności (oryginałów lub kopii mogących wejść w obieg w formie materialnej) programów komputerowych, filmów i fonogramów oraz konwencji) WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach (WIPO Performances and Phonograms Treaty) 1996 (art. 9 oraz 13) w sprawie dzieł i występów utrwalonych na fonogramach. „Prawo najmu” (rental right) nie jest przedmiotem Konwencji berneńskiej, Powszechnej Konwencji Praw Autorskich lub Konwencji rzymskiej czy fonograficznej.

„Użyczenie” (lending right) jakiegokolwiek typu materiałów objętych prawem autorskim nie jest obecnie objęte porozumieniem TRIPS ani jakąkolwiek międzynarodową konwencją lub traktatem dotyczącym praw autorskich.

Nie istnieją, oprócz obowiązujących wyłącznie w Unii Europejskiej (patrz niżej), międzynarodowe przepisy mające zastosowanie do „użyczenia” (lending right). Jednakże zdaje się, że WIPO rozważała problem narodowych uregulowań w sprawie PLR i zaproponowała dodanie dlań osobnego protokołu do Konwencji berneńskiej. Zaproponowany protokół nie zyskał poparcia większości delegacji, nie podjęto również ostatecznej decyzji, czy „użyczenie” (lending right) powinno być, czy nie, przedmiotem międzynarodowych traktatów lub konwencji.

Dyrektywa RADY 92/100/EWG z dnia 19 listopada 1992 r w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej.

Pierwszym i, jak dotąd, jedynym międzynarodowym aktem prawnym wprowadzającym termin „użyczenie” (lending right) jest DYREKTYWA RADY 92/100/EWG, która ustanawia regulacje w ramach prawa autorskiego dla wprowadzenia przez państwa członkowskie instytucji „użyczenia” (lending right), w stosunku do autorów i innych właścicieli prawa autorskich.

- Artykuł 1 przyznaje autorom i wykonawcom, oraz producentom fonogramu i pierwszego zapisu filmu wyłączne prawo (z zastrzeżeniem art. 5) „zezwalające lub zakazujące najmu i użyczenia oryginałów i egzemplarzy powielonych utworów chronionych prawem autorskim oraz innych przedmiotów ochrony określonych w art. 2 ust. 1”
- Artykuł 1(2) i 1(3) definiuje „najem” i „użyczenie” następująco:
„2. Do celów niniejszej dyrektywy "najem" oznacza ograniczone czasowo przekazanie do korzystania w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych lub handlowych.

3. Do celów niniejszej dyrektywy "użyczenie" oznacza ograniczone czasowo przekazanie do korzystania niesłużącego celom bezpośrednio lub pośrednio gospodarczym lub handlowym oraz przekazywanie dokonywane przez instytucje dostępne dla publiczności." [1]

Dyrektywa nie odnosi się wyłącznie do książek. Mówi o tym artykuł 2(1)

1. Wyłączne prawo zezwalania lub zakazywania najmu i użyczenia przysługuje:

- twórcy w odniesieniu do oryginału i egzemplarzy powielonych jego utworu,
 - wykonawcy w odniesieniu do zapisu jego wykonania,
 - producentowi fonogramu w odniesieniu do jego fonogramu, i
 - producentowi pierwszego zapisu filmu w odniesieniu do oryginału i egzemplarzy powielonych jego filmu. Do celów niniejszej dyrektywy "film" oznacza udźwiękowione lub nieudźwiękowione utwory filmowe, dzieła audiowizualne oraz ruchome obrazy."
- Artykuł 5 zezwala państwom członkowskim na odstąpienie od wyłącznego prawa użyczenia (lending right), *jeżeli zachowano wynagrodzenie dla autorów*. Państwa członkowskie mogą zdefiniować wysokość wynagrodzenia, zgodnie jednak z wyróżnionymi celami Dyrektywy i praw autorskich w ogólności. Państwa członkowskie mogą również wyłączyć „określone kategorie przedsiębiorstw” (nie wymienione w tekście) z obowiązku zapłaty wynagrodzenia i dać w tworzonych zasadach PLR priorytet swym narodowym celom kulturalnym. Komisja konsekwentnie utrzymuje, iż ...Państwa członkowskie mogą wyłączyć niektóre, lecz nie wszystkie, kategorie przedsiębiorstw spod obowiązku zapłaty wynagrodzenia.... [2]

Gdzie PLR zostało wprowadzone?

W momencie powstania niniejszego dokumentu, zgodnie z danymi PLR International Network [3] 35 krajów posiada uregulowania prawne zawierające PLR i przyznające „prawo użyczenia” (lending right), co najmniej autorom[4]. W ich skład wchodzi wszystkie państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EEA)[5] (oprócz Węgier, w których trwają odpowiednie prace legislacyjne), Rumunia (kraj kandydujący do UE) oraz Australia, Kanada, Izrael, Mauritius i Nowa Zelandia. W owych państwach obowiązuje dwadzieścia różnych systemów PLR i wkrótce spodziewany jest dwudziesty pierwszy [6]. PLR nie obowiązuje w USA, Rosji, krajach byłego ZSRR, krajach karaibskich, Ameryce Łacińskiej, Azji i Afryce.

Chociaż niemal wszystkie państwa członkowskie UE inkorporowały Dyrektywę 92/100/EWG do swego systemu prawnego, 13 lat po jej powstaniu w znaczącej liczbie państw członkowskich wciąż nie powstał działający system PLR, przez co stały się obiektem postępowania o naruszenie praw za strony Komisji Europejskiej. Belgia została skutecznie pozwana przed Europejski Trybunał Sprawiedliwości,[7] a w styczniu 2004 r. [8] zostało wszczęte postępowanie wobec Francji, Irlandii, Włoch, Luksemburga, Portugalii i Hiszpanii. Belgia i Francja stosując się do żądań Komisji wprowadzają właśnie systemy PLR. Irlandia, Portugalia, Hiszpania, Włochy i Luksemburg zostały pozwane, gdyż „po prostu wyłączyły z obowiązku zapłaty wszystkie instytucje publiczne” lub, jak w przypadku Włoch i Luksemburga, nie zapewniły autorom wynagrodzenia za „użyczenie” (public lending)[9].

Mimo, iż w kategorię instytucji wyłączonych spod obowiązku opłat na podstawie art. 5 mogą wchodzić biblioteki publiczne oraz biblioteki uniwersytetów i instytucji edukacyjnych, według Komisji wyłączenie spod obowiązku zapłaty wszystkich bibliotek publicznych w państwie członkowskim, w którym istnieje dobrze rozwinięta sieć biblioteczna w efekcie ...wyłączyłoby większość „instytucji udzielających” spod działania „public lending right”. W rezultacie PLR, w kształcie zdefiniowanym przez art. 1(3) byłoby pozbawione odpowiedniego efektu. Sytuacja owa stałaby w sprzeczności z intencjami ustawodawcy wspólnotowego w sprawie PLR ...[10].

Jak działa PLR?

We wszystkich krajach, z wyjątkiem Kanady, Izraela i Nowej Zelandii, system PLR ma oparcie w uregulowaniach prawnych. Ustanowione systemy działają jako część praw autorskich, jako część bezpośrednich działań państwa wspierających kulturę, lub jako osobne prawo do wynagrodzenia. Spotyka się także kombinację systemu PLR z licencjami prawa autorskiego. Filozofie i sposoby działania różnią się, ale dwoma zazwyczaj występującymi cechami jest wypłacanie przynajmniej autorom wynagrodzenia za „użyczenie” (lending) oraz, uznanie systemu PLR za wsparcie celów kulturalnych.

Tam, gdzie „prawo użyczenia” (lending right) jest włączone w system praw autorskich, tak jak w Austrii, Niemczech i Holandii, PLR jest uważane za jedno z praw pokrewnych [11]. Alternatywnie, PLR może być uważane, tak jak w Skandynawii, za bezpośrednie państwowe wsparcie dla kultury. Brytyjski system PLR, odnoszący się wyłącznie do „użyczenia” (lending) przez biblioteki publiczne, dostarcza nam przykładu na PLR jako system wynagrodzeń niezwiązanych z prawem autorskim [12]. Jest to prawo do wynagrodzenia, nie prawo wyłączności, dlatego autorzy nie mogą zabronić lub licencjonować „użyczenia” (lending) swych książek. Podobne systemy funkcjonują w Australii i Kanadzie. Administracja PLR w Wielkiej Brytanii jest niezależna od ministerstwa kultury, choć przezeń finansowana, podczas gdy w Australii wchodzi w skład ministerstwa odpowiedzialnego za sztukę. W Kanadzie i Nowej Zelandii jest natomiast częścią rad sztuki. Wielka Brytania jest również przykładem podejścia mieszanego do PLR, gdyż „użyczenie” (public lending) przez biblioteki filmów i fonogramów, w tym książek w formacie audio, podlega prawom autorskim i wymaga licencji. [13]

Typowymi cechami systemów PLR są:

- Co do zasady, opłaty z tytułu wynagrodzenia oraz koszty administracyjne PLR są pokrywane przez państwo, z budżetu centralnego lub samorządowego.[14] Każde państwo inaczej oblicza opłaty, ich stawki są zazwyczaj skromne, czasem istnieje górny limit rocznej wypłaty. Choć w większości systemów płaci się za samo „użycie” dzieła, w wielu z nich wielkość opłat zależy od wskaźników wypożyczenia danego dzieła, czyli od tego, jak często było ono wypożyczane [15], lub zapłata zależy od ilości egzemplarzy w zbiorach bibliotecznych[16], lub od ilości zarejestrowanych użytkowników[17], lub też przybiera postać bezpośrednich grantów dla autorów [18].
- Niektóre fundusze PLR przewidują również dla autorów renty, ubezpieczenie zdrowotne, stypendia, zasiłki doraźne lub zwrot kosztów podróży, czy innego rodzaju granty[19].
- Systemy PLR posiadają różne kryteria, mówiące o tym, kto uprawniony jest do otrzymania wynagrodzenia. Zazwyczaj autorzy muszą zarejestrować się, by

uzyskać uprawnienia oraz muszą być obywatelami danego kraju, lub mieć kartę stałego pobytu. Jednakże krajom członkowskim UE nie wolno dyskryminować posiadacza prawa ze względu na narodowość[20]. Australijskie, niemieckie i flamandzkie systemy, oraz przyszyły francuski, przyznają prawo do wynagrodzenia za wypożyczenia również wydawcom.

- Niektóre systemy PLR, na przykład skandynawskie, ograniczają dostępność do opłat po to, by wspierać literaturę w języku rodzimym. Celem jest zachęta do tworzenia nowych dzieł w językach narodowych, oraz zapobieganie sytuacji, w której większość funduszy byłaby kierowana do obcojęzycznych (zazwyczaj angielskich) autorów. Jednakże Komisja Europejska ma poważne wątpliwości co do legalności kryteriów kwalifikacji do PLR w Danii i Finlandii (tylko dzieła opublikowane w językach narodowych) oraz Szwecji (tylko autorzy rodzimi lub na stałe zamieszkali). Komisja formalnie zażądała, by te państwa członkowskie przedstawiły bardziej szczegółowe informacje w sprawie możliwego pośredniej dyskryminacji w wyniku owych zasad a także fińskiego wyłączenia z obowiązku opłat wszystkich publicznych instytucji zajmujących się wypożyczaniem[21].
- Niektóre systemy PLR obejmują więcej, niż tylko wypożyczanie książek. Na przykład system holenderski, działający całkowicie pod reżimem praw autorskich, obejmuje również wypożyczenia płyt, materiałów audiowizualnych i dzieł sztuki. Australijski system (nie wchodzący w skład praw autorskich) rozważa uwzględnienie książek w formie audio.
- Tam, gdzie system PLR został wprowadzony, jego podstawą są biblioteki publiczne. Stopień uwzględnienia innych typów bibliotek jest zróżnicowany[22].

Biblioteki i PLR: szanse i zagrożenia

Administracja PLR przybiera różne, zależne od danego kraju, formy. Jednakże wszystkie istniejące systemy uznają za główną zasadę prawo do wynagrodzenia za użycie dzieła danego autora w dostępnych publicznie bibliotekach (jakkolwiek w niektóre z nich mogą być wyłączone spod działania systemu) i użycie owych funduszy dla umocnienia działań kulturotwórczych. W większości systemów państwo ponosi ciężar opłat dla właścicieli praw. Budżety bibliotek nie są nimi obciążone a wypożyczenia i usługi informacyjne pozostają dla czytelników darmowe. Autorzy i inni właściciele praw na ogół pragną współpracować z bibliotekami w sprawie PLR, tak jak to czynią przy innych projektach i na ogół wspierają działania bibliotek na rzecz państwowego, lub innego nie-bibliotecznego finansowania PLR.

W wielu krajach PLR w bibliotekach funkcjonuje prawidłowo. Dzieje się tak tam, gdzie uznawana jest wiodąca rola bibliotekarzy w prawidłowym działaniu systemu. Bibliotekarze dostarczają administratorom PLR lub licencjodawcom danych o wypożyczeniach książek, o ich zasobach w magazynach lub liczbie zarejestrowanych użytkowników, by umożliwić skalkulowanie opłat a ich współpraca jest kluczowa dla stworzenia i funkcjonowania dobrych systemów PLR. Tam, gdzie bibliotekarze pozytywnie odnoszą się do istniejącego systemu PLR i wykorzystują szansę stworzenia partnerstwa z autorami i administratorami PLR, w celu zapewnienia sprawnego wprowadzenia i działania systemu, wszystkie strony czerpią z niego korzyści. Nie tylko takie, iż autorzy wypowiadają się na forum publicznym pozytywnie o bibliotekach. Niespodziewanym efektem prowadzenia statystyki PLR jest, zwrócenie uwagi opinii publicznej na problemy bibliotek, jak i na dzieła najczęściej wypożyczanych autorów, co zachęca ludzi do zwiększonego korzystania z bibliotek i czytania[23].

Niestety, mimo ogólnie pozytywnych doświadczeń jakie bibliotekarze mają z większością istniejących systemów PLR, gdy pojawiają się propozycje wprowadzenia nowego systemu, zawsze może pojawić się ryzyko, iż budżety bibliotek publicznych mogą zostać obciążone kosztami PLR i często rodzi to dla środowiska bibliotek i informacji naukowej potrzebę gwałtownej obrony swych usług przed podobnymi żądaniami[24]. Ponieważ PLR w tym kształcie działa jak podatek nałożony na ich podstawowe usługi, po prostu nie mogą sobie pozwolić na ponoszenie tych kosztów ze swoich, często skromnych, budżetów bez ograniczenia obywatelom prawa do wolnego dostępu do bibliotek publicznych oraz zmniejszenia jakości i rangi świadczonych usług aż do punktów, w którym sens egzystencji bibliotek mógłby zostać podważony.

Altruistyczna, dziewiętnastowieczna koncepcja darmowych bibliotek publicznych, utrzymywanych przez państwo dla dobra publicznego, jako „uniwersytety ludowe”, była przez więcej niż 150 lat ważną częścią społeczeństwa obywatelskiego i może być obecnie poważnie zagrożona próbami obciążenia tychże bibliotek kosztami PLR. Stałoby to w sprzeczności z powodem istnienia systemu bibliotek publicznych. Przegranyliby obywatele, także przyszłych generacji, włącznie z tymi, którzy mieli w założeniu być beneficjentami PLR.

Przyszłość PLR

Zainteresowanie PLR na świecie rośnie i prawdopodobnie będzie ono znów wzięte pod uwagę przez WIPO, powstaje jednak pytanie o rolę PLR w czasach zwiększającej się ilości procesów digitalizacyjnych. Prawdopodobnym jest, że książki w postaci materialnej (nawet jeśli w przyszłości na e-papierze, nie drukowane) pozostaną w formacie przyjaznym dla użytkownika, wygodnym do tradycyjnego czytania i pozostaną dostępne w bibliotekach publicznych (jak i postać materialna filmów i fonogramów), tak więc PLR może mieć przez jakiś czas zastosowanie. Jeżeli PLR rozwinie się tak, by objąć również produkty zdigitalizowane, bibliotekarze będą musieli upewnić się, iż przy ich wprowadzaniu zostało wzięte pod uwagę, że niemal wszystkie produkty cyfrowe (zarówno on-line jak i w postaci materialnej) są już objęte systemem licencji i potencjalnych ograniczeń dostępu przez właścicieli praw poprzez systemy zarządzające prawami do dzieł cyfrowych i systemy ochrony technologii i właściciele tych praw są już w ten sposób solidnie wynagradzani.

Zwiastunem przyszłych zmian jest stanowisko Komisji Europejskiej mówiące o tym, że ...Zarówno na rynku mediów jak i w roli bibliotek zachodzą poważne zmiany. Biblioteki publiczne stale ulepszają swe usługi i eksplorują nowe obszary użyczenia (public lending) produktów medialnych przy pomocy nowego, cyfrowego środowiska. Ten rozwój jest uważnie obserwowany przez właścicieli praw, wydawców, środowiska kulturalne i twórców polityki. Rozwój nowych technik w bibliotekach musi być stale uważnie monitorowany, zwłaszcza z uwagi na potencjalny wpływ, jaki może mieć na funkcjonowanie rynku wewnętrznego oraz w świetle jego wpływu na procesy najmu (rental) i użyczenia (lending). Obecnie trudno jest przewidzieć czy i w jakim stopniu, tradycyjne wypożyczanie publiczne w bibliotekach będzie zastąpione nowymi formami dystrybucji on-line, które nie wejdą w zasięg oddziaływania niniejszej Dyrektywy. Mając to na względzie Komisja zapewni właściwe funkcjonowanie zasad PLR zawartych w niniejszej Dyrektywie. W tym samym duchu będzie kontynuować ocenę funkcjonowania użyczenia (public lending) i zauważać nowe rozwiązania technologiczne w instytucjach wypożyczających, tak, by ocenić możliwą potrzebę dalszych działań na tym polu ...[25].

Przypisy:

1. Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee on the public lending right in the European Union COM/2002/0502 final. September 2002
2. Tamże
3. <http://www.plrinternational.com/> Network jest koordynowana przez UK PLR Registrar
4. Czechy, Polska i Słowenia uznają zasady „prawa użyczenia” (lending right) tylko co do utworów muzycznych
5. EEA tworzy 25 państw członkowskich UE oraz Islandia, Lichtenstein, Norwegia i terytoria zależne. Państwa kandydujące do UE również są zobowiązane implementować odpowiednią Dyrektywę.
6. Australia (1974), Austria (1977), Kanada (1986). Dania (1946), Estonia (2004), Wyspy Owcze (1988), Finlandia (1963), Niemcy (1972), Grenlandia (1993). Islandia (1986), Izrael (1986), Łotwa (2004), Litwa (2002). Holandia (1971), Nowa Zelandia (1973), Norwegia (1947), Słowenia (2004), Szwecja (1954) i Wielka Brytania (1979). Belgia: nie istnieje narodowy system PLR, w kształcie wymaganym przez Dyrektywę 92/100/EWG, ale flamandzkojęzyczne prowincje posiadają system kulturalnych grantów PLR dla flamandzkich i holenderskich autorów. Francja (2003-2004): wkrótce spodziewane jest wprowadzenie systemu.
7. Europa Rapid Press Release IP/02/989 03/07/2002; ECJ Case C-433/02, Październik 2003
8. Europa Rapid Press Releases IP/04/60 16/01/2004 and IP/04/891 13/07/2004
9. Europa Rapid Press Release IP/04/1519 21/12/2004 and IP/05/347 21/03/05
10. Zob. (1) powyżej oraz Europa Rapid Press Release IP/02/1303
11. Autorzy mają prawo licencjonować wypożyczanie w bibliotekach, tak więc licencje oraz opłaty zarządzane są przez stowarzyszenia zarządzające prawami, które negocjują z władzami federalnymi lub prowincji (Austria i Niemcy), lub bezpośrednio z bibliotekami (Holandia).
12. Spełniający kryteria autorzy, którzy się zarejestrują mają prawo do otrzymania wynagrodzenia (do górnej, rocznej granicy) od rządu w zależności od ilości sytuacji, w której wydrukowane i oprawione książki (wyluczając nuty) zostały wypożyczone (wyłącznie przez biblioteki publiczne).
13. Wypożyczanie publiczne nagrań dźwiękowych odbywa się w Wielkiej Brytanii na podstawie bezpłatnej krajowej licencji udzielonej przez największych producentów na rynku. Wielu niezależnych producentów również udziela bibliotekom publicznym bezpłatnej licencji. Proponuje się prawo do wynagrodzenia dla autorów i wykonawców za wypożyczanie książek w formacie audio. Obecnie żaden system licencji nie obowiązuje w bibliotekach publicznych dla wideo i DVD. Biblioteki publiczne muszą nabyć kopię przeznaczoną do wypożyczania (często po obniżonej cenie), co skutkuje uzyskaniem licencji na wypożyczanie.
14. Jednakże w Holandii od 1993 r. koszta ponoszą w całości biblioteki, negocjując bezpośrednio z organizacjami zarządzającymi prawami.
15. Na przykład w Estonii, Niemczech, Islandii, Izraelu, Łotwie, Litwie, Holandii, Słowenii, Szwecji i Wielkiej Brytanii. W Szwecji wynagrodzenie przysługuje również za użycie materiałów w wolnym dostępie, prezencyjnie. Podobne rozwiązanie proponowane jest w Wielkiej Brytanii.
16. Na przykład w Australii, Kanadzie, Danii i Nowej Zelandii.
17. Na przykład w przyszłym systemie francuskim.
18. W Norwegii: fundusz rządowy negocjowany z organizacjami autorów., który rozprawdza go w formie grantów dla swych członków. Finlandia: autorzy występują o grant rządowy z funduszu równego procentowi wydatków rządowych na zbiory biblioteczne.

Islandia: rządowy fundusz PLR dostępny w formie grantów oraz w innych formach, włączając w to opłaty za wypożyczanie książek

19. Na przykład w Austrii: 50% funduszu PLR na „potrzeby socjalne” autorów. Niemcy: 55% funduszu dla autorów na system ubezpieczeń zdrowotnych oraz zapomogi losowe. Słowenia: 50% funduszu na stypendia. Szwecja 66% funduszu na renty, długoterminowe granty i zapomogi losowe dla autorów. Francja: część funduszu przeznaczona na dodatkowe renty dla autorów i tłumaczy

20. Na przykład Wielka Brytania: system jest otwarty dla autora każdej narodowości zamieszkałego w jakimkolwiek państwie Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EEA), którego książki są wypożyczane w brytyjskich bibliotekach publicznych. Austria, Holandia i Niemcy: system oparty na copyright oparty na zasadach narodowych i zezwalający na międzygraniczne opłaty w wypadku, gdy dane państwo wprowadziło system oparty na zasadzie wzajemności. Kanada: by system PLR wspierał autorów rodzimych i z powodu obaw bibliotek, że będą zmuszone do ponoszenia kosztów PLR, gdyby działał on w reżimie copyright, wszyscy przechowujący zbiory zjednoczyli się, by temu zapobiec, ponieważ większość książek w zbiorach kanadyjskich jest autorstwa zagranicznego.

21. Patrz przypis nr 9

22. Na przykład w Australii biblioteki edukacyjne są uwzględnione w PLR (pod innym systemem). Francja: biblioteki edukacyjne będą uwzględnione. Wielka Brytania: biblioteki non-profit dostępne publicznie (inne niż biblioteki publiczne) oraz instytucje edukacyjne są wyłączone z systemu PLR. Mogą wypożyczać wszystkie rodzaje materiałów bez licencji.

23. Na przykład w Wielkiej Brytanii: <http://www.plr.uk.com/enhancedindex.htm>. Kliknij na Trends.

24. Hiszpania (jeden z krajów oskarżonych przez Komisję Europejską): raporty sugerują, że system bibliotek publicznych może zostać zmuszony do płacenia za PLR z istniejących budżetów bez zapewnienia im dodatkowych środków.

25. Patrz przypis nr 1

Tłumaczenie Adam Lenarczyk czerwiec 2005
Weryfikacja Barbara Szczepańska lipiec 2005

 * <http://www.ifla.org/III/clm/p1/PublicLendingRight-Backgr.htm>